

Деревко Юрій Олексійович
*аспірант кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-392-0-23>

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Лізинг за сучасних умов господарської діяльності набуває все більшого значення для вітчизняних суб'єктів. Це пов'язано насамперед з тим, що лізинговий бізнес дозволяє використовувати компанії, які не мають достатньо власного капіталу орендоване майно для вирішення поточних виробничих проблем, а також заставу для здійснення інноваційної діяльності. Крім того, «позика» у вигляді майна, вигідна для фінансових установ, оскільки, на відміну від позик готівкою, знижує ризик дефолту коштів, оскільки орендодавець зберігає право власності на передане майно.

З 1 липня 2020 р. Національний банк отримав повноваження з регулювання ринку небанківських фінансових послуг – страховиків, фінансових компаній, лізингодавців, кредитних спілок і ломбардів. За три роки регулювання на ринку кількість ЮО-лізингодавців скоротилося удвічі з 146 од. у 2020 р. до 76 од. у 2023 р. Однак якість складу покращилася, а ділова активність в окремих сегментах зростає, незважаючи на повномасштабну війну.

Сьогодні ринок фінансового лізингу в Україні діє на перехідній стадії законодавчого регулювання: до 13 червня 2021 р. діяв Закон України «Про фінансовий лізинг» № 723-97/ВР від 16.12.1997 (у редакції ст. 16.01.2004 р., 1381-IV); з 13 червня 2021 р. набрав чинності Закон України «Про фінансовий лізинг» № 1201-IX від 04.02.2021.

Значну роль відіграє ринок лізингових послуг в русі капіталу, забезпечує відновлення економіки і зростання виробництва, а також підвищує рівень конкуренція на ринку фінансових послуг. Фінансування лізингових операцій наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Розподіл джерел фінансування лізингових операцій
юридичними особами-лізингодавцями за 2021–2023 рр.**

Джерела фінансування	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	+, –	
Авансовий платіж	2600,2	33,1	679,9	25,58	1106,3	31,1	–1493,9	57,4
Власний капітал	2740,7	34,9	1658,1	63,2	2098,9	59,1	–618,8	23,4
Кредити банків	1707,0	21,8	272,0	10,4	221,9	6,2	–1485,1	87,0
Комерційні кредити постачальників	63,7	0,8	3,6	0,1	23,3	0,6	–40,4	63,4
Випуск цінних паперів	96,6	1,2	0,0	—	7,3	0,2	–89,3	92,4
Кошти міжнародних фінансових організацій	151,4	1,9	0,0	—	0,0	—	–151,4	—
Кошти державного та місцевих бюджетів	0,0	—	0,0	—	0,0	—	—	—
Інші джерела	486,3	6,2	47,8	1,8	81,9	2,3	–404,4	83,1
Всього	7845,9	100	2661,4	100	3539,6	100	–4306,3	54,9

Джерело: розраховано автором за даними Національного банку України [1]

Аналізуючи джерела фінансування лізингових операцій за 2021–2023 рр., у 2022 р. спостерігається зменшення джерел

фінансування в 2 рази. Питому вагу в структурі займає власний капітал 59,1 %, далі йде авансований платіж 31,1 %. У період воєнного стану відсутні надходження міжнародних фінансових організацій та кошти державного та місцевих бюджетів.

Наприкінці 2022 р. ринок лізингу активно відновився: обсяг послуг порівняно з 2019 р. зріс у 1,6 рази. Операції ЮО орендодавців збільшилися на 16 % за період. Договори лізингу уклалися в основному на закупівлю легкових автомобілів, менше – вантажних і сільськогосподарських транспортних засобів (рис. 1).

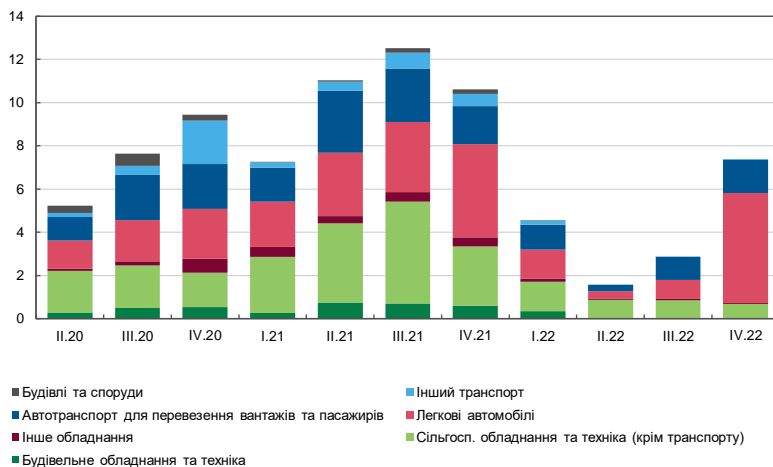

Рис. 1.

Проаналізувавши звітність за третій квартал 2023 р., оприлюднену Нацбанком, можна відзначити позитивну динаміку кількості та вартості лізингових угод у банківському сегменті. Вартість нових угод, укладених банками у третьому кварталі 2023 р., склала 4,8 млрд грн, що на 36,5 % більше порівняно з відповідним періодом минулого року [1].

Всього в другому кварталі послуги фінансового лізингу надавали 20 банків – на три оператора менше, ніж торік. Найактивнішими банками за підсумками року стали: Таскомбанк

(28,1 % від обсягу нових угод усіх банків), ПУМБ (25,4 %) та Укргазбанк (16 %).

Портфель лізингових договорів банку на звітну дату становив 7,1 млрд грн, тобто зменшився на 16 % порівняно з аналогічним періодом минулого року. Три найбільші банки за розміром лізингового портфеля мають частку 59 % від загальної вартості портфелів банків. П'ятірка лідерів за розміром портфеля незмінна: ПУМБ, Таскомбанк, Укрексімбанк, Приватбанк і Кредобанк. Частка юридичних осіб у нових договорах лізингу з банками становила 93,3 %, решта 6,7 % – фізичним особам. У портфелях частка юридичних осіб становила 90,1 %, інші 9,9 % – фізичні особи [2].

Метою Національного банку є розвиток ринку фінансового лізингу на основі прозорості та дотримання прав та інтересів клієнтів шляхом запровадження ризик-орієнтованого підходу в регулюванні та нагляді.

Діяльність з надання послуг фінансового лізингу не становить істотного ризику для фінансової системи. Фінансові компанії, які надають послуги фінансового лізингу, та юридичні особи-лізингодавці здійснюють свою діяльність без залучення коштів населення. Тому їхня діяльність підлягатиме спрощеному регулюванню та нагляду Національного банку.

З метою створення сприятливих умов для розвитку лізингу Національний банк планує чітко врегулювати та розширити джерела фінансування лізингових компаній, додатково дозволивши залучати кошти афілійованих осіб та кошти на умовах субординованого боргу, у тому числі від фізичних осіб та юридичних осіб, які є кваліфікованими інвесторами.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbank-fs-market>
2. Голос лізингу та автопрокатів. Українське об'єднання лізингодавців. URL: <https://uul.com.ua/tag/avtoprokat/>